

NIKLAS AHNBERG

POIKA
JOKA
PARANSI
HAAVAT

ISBN 978-952-364-367-3

© Niklas Ahnberg ja Kustannusosakeyhtiö Aula & Co, 2023

WSOY:n kirjallisuussäätiö on tukenut tämän kirjan kirjoittamista.

Kansi: Vesa Lehtimäki

Paino: Tallinna Raamatutrükikoda

Kustannusosakeyhtiö Aula & Co
Eerikinkatu 36, 00180 Helsinki
aulakustannus.fi

Kentaro Miuran muistolle

1996

OYAMA ITOU LTD

Tyyne valtameri oli tumma läntti tähtien ympäröimässä tyhjyydessä. Keskellä pimeyttä näkyivät Oyama Itou Ltd:n kontti-aluksen valot. Alus nousi ja laski aaltojen mukana verkkaisesti kuin se olisi ollut keinussa. Kova tuuli ulisi konttien väleissä.

Nuori matruusi nimeltä Jona Toyoda piti kiinni kaiteesta. Suu oli täynnä karvaan makuista sylkeä. Tämä oli hänen ensimmäinen valtameren ylityksensä, eikä hän ollut ollut matkan aikana vielä kertaakaan työkykyinen. Hän sylkäisi yli laidan tuuleen ja kirosi laivan ja sen miehistön mielessään Mariaanien hautaan, erityisesti viisastelevan Hideyoshi Oyaman, joka eläköitymisestä huolimatta himosi edelleen mukaan rahtilaivan reiteille. Hideyoshi oli huikannut hänelle ohimennen, etteivät heikkohermoiset sopineet Oyama Itou Ltd:n palvelukseen. Jona hermostui eläkeläisen kommentista, mutta piti ilmeensä tyyneenä ja kumarsi. Hideyoshi Oyama oli edelleen yhtiön kolmanneksi suurin omistaja.

Hideyoshi istui nyt aluksen asuintilojen perimmäisessä huoneessa kirjoittamassa. Hän otti suorakulmaiset silmälasit nenältään ja pyyhki kädellä otsaansa. Siististi leikatut hiukset ja parta olivat viti-

valkoiset, tuuheat kulmakarvat tummat. Päällään hänellä oli kauluspaita ja työkaluvyö, jossa hän piti kirjoitus- ja piirustustarvikkeitaan.

Hän rakasti jyrkeviä rahtialuksia ja valtamerta. Merellä saattoi huomata, ettei mikään ollut pysyvää; kaikki oli alituisesti liikkeessä ja muutoksessa. Hideyoshi oli matkustanut yhtiön rahtialuksilla jo pienenä, kun hänen isänsä Kuraim Oyama oli ollut yhtiön toimitusjohtajana. Hideyoshi oppi pitämään rahtialuksien koruttomista hyteistä, niiden muovisesta tuoksusta ja messissä tarjoiltavasta vaatimattomasta ruuasta.

Kaikki Hideyoshin tuttavat ja ystävät, lapset ja lapsenlapset sekä aluksen miehistö mukaan lukien kutsuivat häntä nimellä Ojiisan, ”setä”. Kutsumanimi oli peritty isältä, jonka filosofia oli, että kun mies tuli kyllin vanhaksi, hän ei enää ollut tärkeä, vaan oli pelkkä taakka, jonka kuului pysyä poissa muiden tieltä. Hideyoshin isä oli sanonut, ettei vanhan miehen nimikään ollut enää tärkeä, vaikka hän olisi ollut nuorempana kuinka menestynyt tahansa. Näin nuoret saivat nousta esiin, ja vanhemmat unohdettiin.

Eläköidyttyään Hideyoshi meni isäänsäkin pidemmälle: hän kielsi muita kutsumasta itseään Hideyoshiksi tai Oyama-samaksi. Hän halusi vain olla Ojiisan, pelkkä vanha herrasmies ja lapsenlapsilleen isoisa.

Ollessaan rahtiyhtiön toimitusjohtaja Ojiisan oli matkannut kaksi kertaa vuodessa Tyynen valtameren yli Osakasta Los Angelesiin ja takaisin. Viime vuosina hän oli tehnyt matkan useammin, koska viihtyi parhaiten merillä ja yksin. Konttialuksella Ojiisan sai rauhassa kirjoittaa hytissään.

Laivan kapteeni oli käsenyt miehistönsä muistuttaa Ojiisania ruokailuajoista, koska muuten mies ei juurikaan syönyt. Vaikka miehistö muistutti messissä tarjottavasta muonasta, Ojiisania näki siellä harvoin. Hän laihtui jokaisella matkalla, mikä oli yleinen juorunaihe miehistön keskuudessa.

Hytin harmaiden ikkunaverhojen takana ei ollut ikkunaa, pelkkä tyhjä seinä. Sängyn sinivalkoruudulliset petivaatteet eivät houkuttelleet nukkumaan, suihkuverhon räikeät värit särkivät silmiä eikä pienen television rakeisesta kuvasta saanut juurikaan selvää. Hän oli ottanut mukaansa kasan VHS-kasetteja, vanhoja amerikkalaisia lännenelokuvia, joiden ääniä hän tykkäsi kuunnella kirjoittaessaan.

Seinällä oli pyöreä kello, japanilaista puuta esittävä taulu ja niiden viereen nuppineuloilla kiinnitettyjä lapsenlapsen piirustuksia. Miyo oli jo teini eikä enää piirtänyt, mutta Ojiisan oli säästänyt jokaisen saamansa piirustuksen. Joskus Miyo sanoi, että Ojiisan oli kasvattanut hänet, koska tyttö oli viettänyt enemmän aikaa hänen luonaan kuin kotona.

Kirjoittamisen keskeytti käytävältä kuuluva kiihkeä puhe. Ojiisan laittoi television ääntä pienemmälle. Kun huudahdukset voimistuvat, hän avasi oven. Käytävällä juostiin.

”Onko tulossa myrsky?” Ojiisan huusi pidellen yhä kynää kädessä. Hän piti myrskyistä, varsinkin merellä. Vain silloin hän kapusi komentosillalle ihailemaan kapteenin kanssa voimakasta merenkäyntiä, joka näytti kuin hitaasti suoraan kohti velloilta vuorilta. Se oli hänen mielestään kauneinta koko maailmassa.

”Ei suinkaan”, ohi kiiruhtava mies sanoi ja pysähtyi. Hän kumarsi.

”Mitä sitten?”

”Yksi konteista on auki.”

”Auki? Miten niin *auki*?” Ojiisan kysyi.

”En tiedä”, mies sanoi ja kiiruhti sitten käytävän pätyyn.

Ojiisan lähti ontuen perään. Hänen jalkansa olivat puutuneet pitkästä istumisesta. Käytävällä merenkäynti pakotti Ojiisanin ottamaan tukea seinästä ja kaiteesta.

”Mitä siellä oikein tapahtuu?” Ojiisan kysyi turhautuneena vastaan juoksevalta mieheltä.

”Yhden kontin sisältö on tuhottu!” mies huusi rynnistäessään ohi.

Ojiisan toivoi, ettei miehen puheissa ollut perää, sillä heidän tärkein tehtävänsä oli viedä asiakkaiden kontit perille siinä kunnossa, jossa ne lastattiin laivaan. Kun hän vihdoin tuli käytävän päätyyn, hän nappasi viereisestä naulakosta keltaisen sadetakin ja veti sen niskaansa. Ulkona sade piiskasi kantta ja sai sen kimmeltämään ulkovalaistuksessa. Hän näki konttirivistön päädyssä taskulamppujen heiluvia valokeiloja ja liikettä. Ojiisan liukastui. Hetkessä viereen ilmaantunut matruusi auttoi hänet ylös ja yritti ohjata Ojiisania takaisin sisälle.

”En minä tarvitse apua”, hän kivahti.

”Teidän olisi parempi olla sisällä, herra Oyam ... Ojiisan”, nainen korjasi nopeasti, koska mieshän oli kieltänyt kaikkia herroittelemasta itseään. Kerran Ojiisan oli karjunut asiasta messissä matruusille, mutta hän oli unohtanut kiellon.

”Minä menen minne lystään”, Ojiisan huusi olkansa yli ja lähti hapuilemaan kohti valokeiloja ottaen tukea konttirivistön aaltomaisesta seinästä.

Rivistön päädyssä matruusit ihmettelivät, mihin heidän pitäisi ryhtyä. Järkyttynyt mies nojasi kontin seinään itkien.

Yhden kontin ovet tosiaan olivat auki.

”Kuka tämän on avannut?” Ojiisan tiuskaisi.

Kukaan ei osannut vastata, he vain tuijottivat Ojiisania hölmistyneinä.

Ojiisan sieppasi taskulampun nyyhkivän miehen kädestä ja meni kontin oville. Sisältä tulvahti kamala lemu: mädäntynyt, pistävä ja hapan. Tyhjiä muovipulloja, pakkauspapereita ja pahvisilppua oli kaikkialla, perimmäisessä nurkassa oli märkä pahvikasa ja vastakkaisessa päädyssä oli laatikoista taiteltu makuualusta.

”Miksi tuo mies itkee?” Ojiisan kysyi vieressä olevalta matruusilta.

”Hän se löysi tämän sekasorron. Hän oli kuullut sisältä omituista raakumista ja luuli, että siellä oli jokin eläin.”

”No, mitä siellä sitten oli?” Ojiisan alkoi turhautua. Hän ei voinut sietää jaarittelevia ihmisiä.

”Poika”, matruusi sanoi nopeasti.

”Hänkö muka on asunut täällä koko matkan? Kylmässä?” Ojiisan kurtisti otsaansa.

”En ole koskaan nähnyt mitään tällaista”, matruusi sanoi.

”Missä poika on nyt?”

”Kapteenin kuulusteltavana.”

Ojiisan sysäsi taskulampun matruusille ja riensi liukkaalla kannella takaisin kohti sisätiloja. Rappuset hän kapusi ikäisekseen yllättävän ketterästi, mutta joutui nojaamaan tovin käytävän punertavaa paneeliseinää vasten. Käytävä oli autio, korvissa suhisi vain hänen oma hengityksensä.

Hän oli aistinnut sen, hän ajatteli. Hänestä oli tuntunut Los Angelesin satamasta lähdettäessä, että jokin oli pielessä, ja nyt hän tiesi syyn. Hän puristi rintaansa ja irvisti. Tuntui kuin sydän olisi antamassa periksi.

Kun hän saapui kapteenin hytille, tämän ovella seisoivat kahdessa matruusi.

”Kapteeni kuulustelee poikaa”, hän sanoi.

Ojiisan pamautti nyrkillä ovea.

”Kapteeni haluaa olla pojan kanssa hetken kahden. Hän yrittää saada tolkkua siihen, mitä on tapahtunut. Voisitteko ystävällisesti odottaa herra... Ojiisan?”

”En”, Ojiisan sanoi edelleen hengästyneenä. Joka paikkaa kivisti. Ovi avautui.

”Onko joku vialla, Ojiisan?” kapteeni kysyi.

Ojiisan siirsi kapteenin käden sivuun ja astui ontuvin askelin hyttiin. Poika istui täristen sängyllä. Hän oli kuin likainen ja nääntynyt kulkukoira, joka tuijotti uutta omistajaansa pelokkaana, mutta toiveikkaana. Ojiisan laskeutui polvilleen sängyn eteen.

Ojiisan näki pojassa heti jotain tuttua. Ehkä se oli jonkinlainen herkkyyys, mikä piirtyi tämän ilmeistä ja eleistä, mutta joka oli hautunut syvälle vihan alle niin kuin hänen toisella lapsenlapsellaan, Hiroton. Nykyään Hiroton kanssa ei enää voinut keskustella edes säästä, ilman että tämä pahoitti mielensä ja meni menojaan. Aina kun pojalta kysyi jotain, tämän naama meni mutrulle kuin hän olisi juonut lasin laimentamatonta sitruunamehua.

Hän laski kätensä pojan likaiselle poskelle. Poika ei hievahtanutkaan, napitti vain takaisin kuin murheellinen koiranpentu. Ehkä hänkin oli kärsinyt yksinäisyydestä koko elämänsä ajan. Ojiisan oli päättänyt Hiroton kanssa epäonnistuttuaan, ettei hän enää yrittäisi auttaa tai muuttaa kanssaihmissään. Siitä koitui vain surua kaikille. Ja Hiroto oli jo menetetty tapaus, vihan vietävänä.

Mutta nyt kun hän katsoi syvälle pojan ruskeisiin silmiin, hän huomasi miettivänsä, voisiko *tämä* poika olla hänen orkideansa?